

**ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
ՀԱՅ ԲԱՐԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ**

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	ՊԱՏՄԱԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԱՄԲԻՈՆ	ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ԵՎ ՆՐԱ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՑԻԿ ՄՈԴՈՒԼ	ՀԱՅ ԲԱՐԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ ԵՎ ՄՈԴՈՒԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ	1708B4/02
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԿՈՒՐՍ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	1-ին կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	<p>ՁԵՎԱՎՈՐԵԼ Պատկերացում հայոց լեզվի բարբառների, նրանց դասակարգման սկզբունքների և լեզվական առանձնահատկությունների մասին:</p>
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ</p>	<p>ԳԻՏԵԼԻՔ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Բնորոշել հայ բարբառների ձևավորման հիմքերը: • Սահմանել բարբառների դասակարգման սկզբունքները: • Ճանաչել հայ բարբառների հնչյունական տառադարձությունը և շարահյուսական առանձնահատկությունները: • Թարգմանել հայերենի տարբեր բարբառներով գրված տեքստերը /բնագրերը/: <p>ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Համեմատել հայերենի տարբեր բարբառների լեզվական իրողությունները: • Տարբերակել բարբառները և խոսվածքները, կենդանի և մեռած բարբառները: • Ճիշտարտասանությամբ կարողալ բարբառային տեքստերը: • Բացատրել պատումի իմաստը: • Գտնել բարբառային բառերի համարժեքները արդի գրական լեզվում: • Մեկնաբանել բարբառներին հատուկ շարահյուսական իրողությունները : <p>ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Որոշել բարբառների տարածվածության շրջանները, նրանց հնչյունական բազաների յուրահատկությունները, ձևաբանական այս կամ այն խմբին պատկանելը, • Տիրապետել բարբառային նյութը կարդալու գրառական նշաններին, բարբառների լեզվական ատաղձին, իր ծննդավայրի, տարածքի բարբառի կամ խոսվածքի հնչյունային համակարգին, բառային կազմին և քերականական կառուցվածքին. • Կիրառել բարբառային (ուղղախոսական և ուղղագրական)

	սխալներից խուսափելու լեզվական հմտություններ:
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻԿԱԶՄԱԿԵՐ ՊՄԱՆՆԿԱՐԱԳԻՐ	<ul style="list-style-type: none"> • ԿՐԵԴԻՏՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ - 5 • ԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԺԱՄ – 64 • ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ –32 • ՍԵՄԻՆԱՐ –32 • ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԺԱՄ –4
ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	Բարբառների մասին ավագ դպրոցի չափորոշիչների և ՄԿԾ-ով նախատեսված ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթացի համապատասխան գիտելիքներ:
ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ	<p>Խոսքային և զննական մեթոդներ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Դասախոսություն • Մտազրոհ • Վեճի դիալոգ • Զրույց • Քառաբաժան • Ինտերակտիվ քննարկում • Խմբային և ինքնուրույն աշխատանք
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	<ul style="list-style-type: none"> • Բարբառագիտությունը որպես գիտաճյուղ: • Հայերենի բարբառների առաջացման վերաբերյալ եղած տեսակետները և բարբառների դասակարգման սկզբունքները: • Հնչյունական տառադարձություն: Հայերենի բարբառների լեզվական առանձնահատկությունները: • Հայերենի հիմնական բարբառներն ըստ ձևաբանական և բազմահատկանիշ դասակարգման: • Հին հայերենի հոլովական և խոնարհման համակարգերի կրած փոփոխությունները բարբառներում : • Թեքվող և չթեքվող խոսքի մասերը բարբառներում: • ՈՒՄ ճյուղ - Արարատյան, Թիֆլիսի, Ղարաբաղի բարբառները, դրանց հնչյունական ու ձևաբանական առանձնահատկությունները: • ԿԸ ճյուղ – Պոլսի, Կարնո բարբառները, դրանց հնչյունական ու ձևաբանական առանձնահատկությունները: • ԼԻՄ ճյուղ – Խոյի, Մեղրու բարբառները, դրանց հնչյունական ու ձևաբանական առանձնահատկությունները:
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ՋահուկյանԳ.,Հայ բարբառագրության ներածություն, Եր., 1972: 2. ԳրիգորյանԱ., Հայ բարբառագրության դասընթաց, Եր., 1957: 3. Ասատրյան Մ.,Հայ բարբառագրություն գործնական ձեռնարկ, Եր., 1983: 4. ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվ. Լեզվի ինստիտուտ, Հայոց լեզվի բարբառային բառարան, հատոր Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, Եր., 2001-2008:
ԼՐԱՑՈՒՑԻԶ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ղարիբյան Ա., Հայ բարբառագրության, Եր., 1953, էջ 47-63: 2. Հայերենի բարբառագիտական ատլաս, հ. 1, 2 , Եր., 1982, 1986:

3. Դասախոսությունների փաթեթ:

ՄՏՈՒԳՄԱՆԵՎԳՆԱՀԱՏՄ
ԱՆՁԵՎԵՐԸ

Ընթացիկ ստուգումներ
Նախատեսված է 2 ընթացիկ գրավոր ստուգում՝ ստուգողական աշխատանքներ, յուրաքանչյուրը՝ 100 միավոր առավելագույն արժեքով:
Եզրափակիչ ստուգումը գրավոր է՝ ստուգողական աշխատանք՝ 100 միավոր առավելագույն արժեքով:
Հարցատոմսերը պարունակում են 3 հարց՝ 40, 30, 30 միավորային արժեքով:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ
ԿՇԻՌ

- 1. Բաղադրիչ 1 10 % /հաճախումներ/
- 2. Բաղադրիչ 2 20% /ընթացիկ ստուգում 1-ին/
- 3. Բաղադրիչ 3 20% /ընթացիկ ստուգում 2-րդ/
- 4. Բաղադրիչ 4 40% /ամփոփիչ ստուգում/
- 5. Բաղադրիչ 5 10% /ընթացիկ ակտիվություն/

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ

Գնահատման թվային միավորը	Տառային գնահատական	Գնահատականի պաշտոնական թվային համարժեքը
96-100	A+	5+
91-95	A	5
86-90	A-	5-
81-85	B+	4+
76-80	B	4
71-75	B-	4-
66-70	C+	3+
61-65	C	3
40-60	C-	3-
Մինչև 39	D	2

Ուսանողի ծանրաբեռնվածության աշխատաժամանակը կրեդիտ/կրեդիտ ժամ-5/150

Հ/Հ	Թ ե մ ա	Լսարանային ժամեր					Ուսանողի ինքնուրույն աշխատաժամանակը	Ուսանողի ընդհանուր աշխատաժամանակը
		Դասախոսություն	Գործնական	Լաբորատոր	Վեբինար	Ուս. պրակտիկա		
1.	Բարբառագիտությունը որպես գիտաճյուղ. Բարբառ, ենթաբարբառ և խոսվածք	2					2	4
2.	Հայերենի բարբառների առաջացման վերաբերյալ եղած տեսակետները	2					2	4
3.	Հայ բարբառների դասակարգման առաջին փորձերը /Ս. Այտրնյան, Ք. Պատկանյան/	2					2	4
4.	Հ. Աճառյանը և հայ բարբառների ձևաբանական դասակարգումը	2					2	4
5.	Ում, լիս, կը ճյուղերի բարբառների առանձնահատկությունները		2				2	4
6.	Հայ բարբառների հետագա դասակարգումը /Ս. Ղարիբյան և այլք/	2					2	4
7.	Հայ բարբառների բազմահատկանիշ դասակարգումը. Գ. Ջահուկյան	2					2	4
8.	Հնչյունաբանություն. Հնչյունական տառադարձություն	2					2	4
9.	Հայերենի բաղաձայնական համակարգի կրած փոփոխությունները հայերենի բարբառներում	2					2	4
10.	Հին հայերենի ձայնավոր հնչյունները և նրանց հետագա փոփոխությունները բարբառներում		2				2	4
11.	Ձևաբանություն. Գոյական անուն: Գոյականի հոգնակի թվի կազմության առանձնահատկությունները հայ բարբառներում	2					2	4
12.	Հին հայերենի հոլովական համակարգի կրած փոփոխությունները բարբառներում		2				2	4
13.	Ածական անուն. Նրա համեմատական աստիճանների կազմությունը բարբառներում		2				2	4

14.	Թվական անուն. Նրա տեսակները նկագմության առանձնահատկությունները բարբառներում		2				2	4
15.	Հայ բարբառների բաղադրյալական համակարգի առանձնահատկությունները		2				2	4
16.	Դերանուն. Նրա տեսակները, հոլովման առանձնահատկությունները բարբառներում	2					2	4
17.	Հայերենի բարբառների տառադարձական առանձնահատկությունները		2				2	4
18.	Բայ. Բարբառների դերբայները և նրանց կազմությունը		2				2	4
19.	Խոնարհում. Մահմանական եղանակի կազմությունը բարբառներում. Շարունակական ներկա և անցյալ անկատար ժամանակներ		2				2	4
20.	Ըղձական, պայմանական և հարկադրական եղանակները հայերենի բարբառներում		2				2	4
21.	Զթեքվող խոսքի մասերը բարբառներում		2				2	4
22.	Հայ բարբառների բառապաշարի պատմական շերտերը և նորագույն փոխառությունները		2				2	4
23.	Բարդությունը և ածանցումը հայերենի բարբառներում		2				2	4
24.	Հայերենի հիմնական բարբառները՝ ըստ ձևաբանական դասակարգման. Ում, Լիս ճյուղերի բարբառների ընդհանուր հատկանիշները /Թբիլիսի, Մեղրի, Համշեն/		2				2	4
25.	Կը ճյուղի բարբառների ընդհանուր հատկանիշները		2				2	4
26.	Կարևոր բարբառ. Նրա տարածման սահմանները, գլխավոր ենթաբարբառները, խոսվածքները, հնչյունական և ձևաբանական առանձնահատկությունները. Լենինականյան խոսվածք		2				3	5
27.	Արարատյան և Պոլսի բարբառները	2					3	5
28.	Ղարաբաղի բարբառի առանձնահատկությունները	2					2	4
29.	Մշո բարբառ. առանձնահատկությունները	2					2	4
30.	Թիֆլիսի բարբառ. առանձնահատկությունները	2					2	4

31.	Վանի բարբառ. առանձնահատկությունները	2					2	4
32.	Համշենի բարբառ. առանձնահատկությունները	2					2	4
Ընթացիկ ստուգում 1								5
Ընթացիկ ստուգում 2								5
Ամփոփիչ ստուգում								10
ԸՆԴԱՄԵՆԸ								150